

Kuća Nurije Pozderca

Autor Irma Alićajić

Subota, 11. Septembar 2010 01:31 - Ažurirano Ponedjeljak, 02. April 2018 09:13

Objekat rodne **kuće Nurije Pozderca**, u stvari porodična kuća porodice Pozderac, sagrađena je oko 1820. godine. Sagradio ju je Ahmet-aga Pozderac, cazinski beg, jedan od vođa otpora odlukama Berlinskog kongresa, inače otac Nurije i Hakije Pozderca. Sama arhitektura objekta, raspored prostorija kao i vrsta materijala koji je upotrijebljen prilikom njegove gradnje, kao i način obrade pojedinih dekorativnih elemenata skoro je identična objektu Eminagića konaka u Tešnju, što potvrđuje tvrdnju da je objekat podignut u prvoj polovini XIX vijeka.

Objekat je u toku II svjetskog rata bio meta napada okupatorske vojske (italijanskih i ustaških vojnih formacija). Djelimično je ostao sačuvan namještaj (sećije) iz perioda prije II svjetskog rata, ali sa vidljivim oštećenjima od metaka i gelera.

U vlasništvu porodice Pozderac kuća se nalazila sve do 02. 12. 1985. godine kada je prodana Zajednici za kulturu općine Cazin.

Na objektu su 1990, 1998. i 1999. izvršeni određeni radovi na njegovoj sanaciji.

2. Opis dobra

Objekat porodične kuće Pozderac (**kuća Nurije Pozderca**), prema tipologiji M. Kadića, pripada

tipu tzv. katne kuće sa prepustom.

Ovaj tip stambenog objekta rasprostranjen je na teritoriji od Cazina, Bosanskog Petrovca, Kulen-Vakufa, Bihaća, Ključa, Banjaluke, Tešnja, Jajca, Livna, Travnika pa sve do Sarajeva, ali se njegov karakter, ovisno o području u kome je sagrađen mijenja. U područjima Bosanske Krajine to je tipična odbrambena kuća, dok npr. u Sarajevu ili nekim drugim krajevima u centralnim i istočnim dijelovima BiH to su nešto komforniji objekti, bez izrazito naglašene odbrambene funkcije. Ovaj tip kuće predstavlja viši stepen razvoja dispozicione i prostorne koncepcije kuće, a njeno pojavljivanje je uslovljeno je višim – društveno, ekonomskim i stambenim standardom.

Prema tlocrtnoj koncepciji, kuća predstavlja objekat složene osnove sa vrlo čistim oblicima. Kao i kod ostalih kuća ovoga tipa, spratna etaža urađena je od lakih materijala, a podrum i prizemlje, koji su u neposrednom kontaktu sa terenom, urađeni su od lomljenog kamena sa krečnim malterom kao vezivnim sredstvom. Dio objekta iznad prepusta služi za stanovanje i uzdignut je visoko iznad zemlje. Cijeli sprat kuće je za oko 50 cm smaknut prema vani.

Kuća je podinuta na strmom terenu (razlika nivoa – prizemlje – podrum iznosi oko 2,70 metara), tako da je podrum izveden samo djelimično, i to u sjeverozapadnom dijelu objekta.

Podrum

Podrumske prostorije kod kuća ovoga tipa su u samim počecima služile kao štale za držanje sitne stoke. S vremenom se njihova namjena mijenjala, tako da u naprednijim ravničarskim krajevima Bosne i Hercegovine ovi prostori počinju služiti kao magaze, odnosno gospodarske prostorije.

Dimenzije podruma iznose 10,71x3,85x10,54x3,65 metara. Zidovi su urađeni od lomljenog kamena i njihova debljina iznosi oko 90 cm. Kao vezivno sredstvo prilikom gradnje zida objekta korišten je krečni malter. Sa jugozapadne strane objekta se nalaze ulazna vrata široka 1,17 metara sa polukružnim nadvojem. Može se reći da je podrum sastavljen iz dva dijela međusobno odvojena kamenim zidom dužine oko 1 metar i širine 88 cm, na koji je u stvari oslonjena konstrukcija dimnjaka sa gornjih etaža. Visina podrumске etaže iznosi oko 2,80 metara. Na približno polovini poprečnog raspona, u pravcu sjeveroistok-jugozapad, položena je nosiva greda – podvlaka dimenzija presjeka 30/30 cm, učepljena u sjeveroistočni i jugozapadni zid, a na koju su oslonjene grede sekundarne podne konstrukcije. Ova greda je približno na trećini raspona oslonjena na dva drvena stuba. Svjetlost u podrum ulazi kroz dva prozorska otvora, unutrašnje širine 88 cm, a vanjske 51 cm postavljena na sjeverozapadnom zidu objekta. Pod podruma je zemljani. Jedna od karakteristika ovog objekta je vijenac debljine 20 cm koji je izveden između podrumске i prizemne etaže.

Prizemlje

Prizemlje objekta ima dimenzije 12,20 x 9,50 i u njemu se nalazi ukupno osam prostorija:

1. hajat
2. ostava
3. klozet
4. predsoblje
5. djevojačka soba
6. mutvak
7. dnevna soba
8. sjeverozapadna soba i stepenište.

Ulaz u prizemni dio objekta nalazi se sa jugoistočne strane. U objekat se ulazi dvostrukim vratima sa polukružnim nadvojem širine 1,90 metara. Vrata se zatvaraju mandalom – drvenom gredom koja se uvlači u zid.

Kuća Nurije Pozderca

Autor Irma Alićajić

Subota, 11 Septembar 2010 01:31 - Ažurirano Ponedjeljak, 02 April 2018 09:13

Prostor hajata, ima dimenzije 4,10 x 2,40 metara. Hajat je denivelisan i problem razlike u visinama riješen je sa četiri stepenika visine 17 cm.

Iz hajata se prema sjeveroistoku ulazi u poligonalno predsoblje (ženski dio) dimenzija 5,40 x 2,60 metara koje u stvari predstavlja ulaz u gospodarski dio objekta. U predsoblju se nalazi drveno stepenište koje vodi na sprat (najvjerovatnije u prostor ženske divanhane) i prostorije spremišta, zahoda, djevojačke sobe i kuhinje.

Spremište ima dimenzije 4,22x3,05 metara. U ovoj prostoriji se nalaze dva prozorska otvora širine 60cm.

Zahod se nalazi u istočnom uglu objekta. Širina ove prostorije iznosi 1,15 metara, a dužina 3,05 metara. Ova prostorija ima jedan prozorski otvor širine 50 cm.

Djevojačka soba ima dimenzije 2,75x2,65 metara i jedan prozorski otvor širine 90 cm.

Poligonalna kuhinja ima dimenzije 3,80x4,25 metara i osim iz predsoblja u nju se može pristupiti i iz dnevne sobe. Svjetlost u kuhinju ulazi kroz dva prozorska otvora širine 90 cm.

Dnevna soba ima dimenzije 4,35x4,25 metara. Orijentirana je prema sjeverozapadu i jugozapadu sa četiri prozorska otvora širine 90 cm.

Mala soba nalazi se u južnom uglu objekta. Ima dimenzije 3,07x2,90 metara i tri prozorska otvora širine oko 90 cm.

Drugo (muško) stepenište se nalazi između dnevne i male sobe i ima širinu od 1 metra, gdje visina stepenika iznosi 19 cm.

Sve prostorije prizemlja popođene su drvenim podom.

Sprat

Sprat objekta ima dimenzije 13,20 x 10,25 metara. Drvenim stepeništem iz prizemlja se dolazi u prostor divanhane koja zauzima centralni dio objekta i najvjerojatnije je ranije bila podijeljena na mušku i žensku. Iako nema vidljivih ostataka pregrade između njih, velike dimenzije ovog prostora (prolazi kroz cijelu kuću) i raščlanjena dispozicija dokazuju ovu tvrdnju. Muška divanhana je otvorena prema jugoistočnoj strani sa dva prozorska otvora širine 58 cm i prema jugozapadu (dio iznad stepeništa) sa također dva prozorska otvora širine 58 cm, dok je ženska orijentirana prema sjeverozapadnoj strani i otvorena sa tri još manja prozorska otvora širine 40 cm i prema sjeveroistoku sa dva prozora širine 48 i 60 cm. Divanhana je popođena daščanim podom.

Iz muške divanhane se ulazilo u sobe (čardake) i kupatilo (nije poznata izvorna namjena ovog prostora).

Gostinska soba (čardak) nalazi se u južnom uglu objekta. Ima dimenzije 3,80x3,74 metra. Orijentirana je prema jugoistoku sa dva i jugozapadu sa također dva pravougaona prozorska otvora širine 73 cm.

Dnevna soba (čardak ćošak) nalazi se na zapadnom uglu objekta. Dimenzije čardaka su 3,50x3,40 metara. Orijentiran je prema gradu, odnosno prema jugozapadu i sjeverozapadu sa šest pravougaonih prozorskih otvora širine oko 75 cm.

Kupatilo se nalazi na jugoistočnoj strani objekta. Ulaz u njega je moguć i iz muške i iz ženske divanhane. Dimenzije kupatila iznose 3,30x3,70 metara. Ima jedan prozorski otvor širine 72 cm.

Kuća Nurije Pozderca

Autor Irma Alićajić

Subota, 11 Septembar 2010 01:31 - Ažurirano Ponedjeljak, 02 April 2018 09:13

Iz ženske divanhane ulazilo se u spavaću sobu koja je smještena u sjevernom uglu objekta. Ova soba ima dimenzije 3,62x3,54 m. Orijentirana je prema gradu, odnosno prema sjeverozapadnoj strani sa dva prozorska otvora širine 75 cm.

Djevojačka soba nalazi se u srednjem dijelu objekta. Ima dimenzije 3,6x2,28 metara i dva prozorska otvora širine 72 cm orijentirana prema sjeverozapadu.

Čardak (u projektu postojećeg stanja pogrešno nazvan kuhinjom) nalazi se u istočnom uglu objekta. Prostorija ima dimenzije 3,5x3,70 metara i ima četiri prozorska otvora širine 71 orijentirana prema jugoistoku i sjeveroistoku.

Sve prostorije na spratu su također popođene drvenim podom.

Krov

Objekat je pokriven drvenim četverostrešnim krovom čiji nagib iznosi oko 45 stepeni. Visina pojedinih elemenata krovne konstrukcije – rogova prelazi dužinu od 6,50 metara, a visina stubova u krovu iznosi oko 5 metara. Objekat je pokriven drvenom šindrom.

Podrum i vanjski zidovi prizemlja kuće su zidani lomljenim kamenom. Uočava se blago zakošenje prema unutrašnjoj strani (oko 5 stepeni) tako da ovaj dio objekta podsjeća na kulu (u narodu se objekat naziva i kulom Pozderaca). Visina ovog zidanog dijela iznosi oko 6 metara (mjereno sa sjeverne strane). Vanjski zidovi prizemlja građeni su lomljenim kamenom i njihova debljina iznosi 50 cm. Unutrašnji zidovi prizemlja su zidani bondruk sistemom i njihova debljina iznosi 15 cm. U prizemlju objekta su vidljive kasnije intervencije na ovim zidovima u vidu panel ploča koje su pokovane po bondruk konstrukciji.

Sprat kuće je u cjelini izgrađen bondruk-konstrukcijom koja se sastoji od drvenog kostura

Kuća Nurije Pozderca

Autor Irma Alićajić

Subota, 11 Septembar 2010 01:31 - Ažurirano Ponedjeljak, 02 April 2018 09:13

sastavljenog od niza uspravnih drvenih stubova, horizontalnih greda i kosnika i ispune od ćerpića. Debljina zidova na spratu iznosi oko 20 cm.

Stropna konstrukcija objekta sastavljena je od drvenih gredica sa bukovim daskama između – šišeta. U jednom dijelu objekta na šišeta je pokucana trstika i strop je omalterisan krečnim malterom.

Zna se da su namještaj i unutrašnja oprema ove kuće bili vrlo bogati. Nažalost, nakon upada okupatora u objekat, skoro sve je odneseno. Ostale su sačuvane samo drvene sećije.

Jedna od najvažnijih karakteristika ovog objekta su njegove fasade. Strmi krov, bijelo krečeni zidovi sprata sa velikim brojem prozora, predstavljaju kontrast teškoj konstrukciji prizemlja i podruma.

Podaci iz Odluke o proglašenju ovog objekta nacionalnim spomenikom BiH

Objavljeno u „Službenom glasniku BiH“, broj 36/09.